

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТУ З РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

- натискаємо кнопку ОК;
- у діалоговому вікні *Аргументи функції* вказуємо діапазони комірок масивів, які перемножуються:

- для матриці *A* – діапазон комірок B11:E16;
- для вектора *X* – діапазон комірок B41:B44;
- натискаємо комбінацію клавіш <Ctrl+Shift+Enter>. У результаті діапазон комірок D41:D46 заповниться елементами вектора *A·X*.

Висновки. Оскільки добуток матриці *A* та вектора *X* дорівнює вектору *B*, то задачу розв'язано правильно (мал. 2). Тобто, для даних норм витрат сировини щоденний план підприємства з випуску продукції повинен становити:

- продукції *I* – 250 одиниць;
- продукції *II* – 300 одиниць;

- продукції *III* – 400 одиниць;
- продукції *IV* – 450 одиниць.

1. Гельман В.Я. *Решение математических задач средствами Excel. Практикум.* – СПб.: Питер, 2003. – 240 с.

2. Долженков В., Колесников Ю. *Microsoft® Excel 2000. Полное руководство.* – СПб.: БХВ – Санкт-Петербург, 1999. – 1088 с.

3. Гавриленко В.В., Парохненко Л.М. *Excel и системы линейных алгебраических уравнений // Компьютеры + программы*, 2001. – № 7–8. – С. 50 – 51.

4. Гавриленко В.В., Парохненко Л.М. *Решение систем линейных алгебраических уравнений в Excel // CD “Компьютеры + программы”*, 2005. – № 9.

Олександр Видра, кандидат психологічних наук, доцент

кафедри педагогіки, психології та методики трудового і професійного навчання

Чернігівського державного педагогічного університету

імені Т.Г. Шевченка

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТУ З РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Розвиток психологічної культури є важливим для формування професійної культури майбутнього вчителя в умовах навчання у вищому навчальному педагогічному закладі. У даній статті йдеться про організацію, зміст, методи, а також представлені кількісні та якісні результати експериментального розвитку психологічної культури студентів – майбутніх вчителів трудового навчання.

Постановка проблеми. Результати теоретичного і практичного (констатувального) дослідження розвитку психологічної культури майбутнього вчителя праці дали змогу визначити та уточнити підхід до вивчення цієї проблеми, підібрати діагностичний інструментарій, розробити концептуальну модель, встановити фактори та елементарний, базовий і високий рівні її розвитку в студентів, які навчаються за відповідним фахом [2, 10 – 15]. Експериментально було виявлено, що значна частина майбутніх вчителів трудового навчання у своєму розвитку досягають базової психологічної культури протягом навчання у вищому педагогічному навчальному закладі з другого до четвертого курсу [3, 67], проте високий рівень розвитку психологічної культури опановує незначна частина студентів, що поставило питання про необхідність більш цілеспрямованого та ефектив-

ного формування і розвитку їх психологічної культури в умовах професійної підготовки.

Результати аналізу досліджень і публікацій з даної проблеми свідчать про існування цілого ряду досліджень по розвитку психологічної культури особистості. Вона постає у центрі уваги таких відомих вітчизняних науковців, як В.О. Сухомлинський, О.О. Бодальов, сучасних психологів Росії (О.Г. Асмолов, Л.С. Колмогорова, О.І. Мотков, Т.Н. Юренко та ін.), Білорусі (Я.Л. Коломінський), а також України (Г.О. Балл, І.Д. Бех, Н.А. Побірченко, П.С. Перепелиця, В.І. Панченко, Е.О. Помиткін, В.В. Рибалка, З.Л. Становських, О.М. Ігнатів, М.В. Бастун, Н.І. Волошко та ін.). Зокрема наукові праці В.І. Войтко [4], Н.В. Чепелевої [8], О.Я. Березіної [1] присвячені проблемі психологічної культури саме особистості вчителя. Але досі зали-

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТУ З РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

шається актуальним питання розвитку психологічної культури вчителів окремих спеціальностей, зокрема і вчителів праці, або за новим переліком – вчителів технології.

Метою статті є розкрити зміст та основні результати експериментального розвитку психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання.

Виклад матеріалу. Вихідні положення, методика та зміст експериментальної програми розроблялися відповідно до концептуальної моделі психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання та уточненого *особистісного, ціннісно-рефлексивно-креативного* підходу до вивчення і розвитку психологічної культури особистості [3, 66].

Суть формувального експерименту полягала у тому, що в навчально-виховному процесі професійної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання були використані методи психологічного впливу для розвитку основних компонентів їх психологічної культури у вигляді спеціально розробленої системи відповідно до віднайдені нами концептуальної моделі розвитку психологічної культури майбутніх вчителів праці [2, 11].

Методи психологічного впливу підбиралися за принципом цільового спрямування та взаємодоповнення, з метою компенсування обмежень і недоліків, які притаманні кожному методу окремо. Робота здійснювалась у груповому режимі так й індивідуально. Систему методів складала:

1) методи аксіологізації професійно-психологічних знань: інформаційний вплив (лекції, бесіди, розгляд додаткових питань на відповідну тематику) у поєднанні з емоційним впливом (психологічні ігри за Г.І. Марасановим “Віртуальний подарунок”, “Царівна-несміяна”, І.Є. Синиці “Знайомство з учнями”).

2) методи розвитку рефлексії особистісних професійних якостей та здібностей як ціннісних компонентів психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання: *комунікативний компонент* (набори психолого-педагогічних ситуацій, розроблені І.А. Зязюном, В.В. Рибалкою, В.А. Семиченко, І.Є. Синиці); *мотиваційний компонент* (тренінгові вправи В.А. Семиченко “Дзеркало”, адаптована нами її вправа “Пізнай мене за виробом”); *характерологічний компонент* (методика моделювання психолого-педагогічної ситуації “Емоційний контакт”, розроблена І.А. Зязюном, тренінг Г.І. Марасанова “Я за тебе відповідаю”); *рефлексивний компонент* (тренінг В.А. Семиченко “Знайомство з особистістю”, рефлексивна вправа М.І. Козлова “Лист собі”); *досвідний компонент* (тренінг О.С. Пругченкова “Я най...”);

інтелектуальний компонент (розв’язання інтелектуальних завдань на розвиток технічного мислення та візуально-просторового інтелекту за методиками Є.І. Ігнат’єва, Г. Айзенка, Х. Зіверта; опанування методів активізації та аксіологізації інтелектуальних процесів за методом А. Моля, І. Буvena); *психофізіологічний компонент* (адаптована частина тренінгу М.С. Норбекова “Емоційний маятник”; тренінг формування і розвитку культури рухів; визначення і роз’яснення типу темпераменту за методом Б.Й. Цуканова). Також був використаний метод проектів, який реалізувався у процесі використання методик І.А. Зязюна: написання творів-роздумів, складання професійного кодексу вчителя, а також створення студентами власних проектів системи особистісно-професійних якостей та здібностей, шляхів їх реалізації і розвитку на основі розробленої професіограми й еталонної моделі якостей і здібностей вчителя трудового навчання із розвинутою психологічною культурою.

3) методи активізації, розвитку і реалізації умінь творчого використання психологічних знань у навчальній та професійній діяльності студентів (опанування методами актуалізації та розвитку і реалізації творчого, особистісного потенціалу студентів за методиками “мозкової атаки”, синектики В.Дж. Гордона, “Діалога Сократа”; використання рефлексивного історико-рольового тренінгу, розробленого В.В. Рибалкою).

Експериментальна перевірка ефективності методики розвитку психологічної культури студентів відбувалась за дослідницьким принципом та методиками констатувальної частини експерименту [3, 64]. Для відстеження процесу розвитку психологічної культури був використаний метод поперечного зрізу.

Результати формувального експерименту є такими.

Істотні зміни відбулися у **комунікативному компоненті психологічної культури** майбутніх вчителів трудового навчання. Результати свідчать про зростання кількості студентів експериментальної групи з високим і вище середнього рівнем розвитку зазначених здібностей на 25%. Тоді як у контрольній групі кількість таких студентів збільшилася лише на 9%.

Результати спостереження та індивідуальної роботи зі студентами свідчать, що під час формувального експерименту вони почали звертати у спілкуванні увагу на вимову, інформацію, стиль спілкування, міміку, жести тощо. При цьому, таке спілкування викликало позитивну емоційну реакцію студентів, що породжувало зацікавленість такою роботою. Спостерігалися випадки розро-

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТУ З РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

бок проектів індивідуального стилю спілкування студентами.

Дослідження студентів експериментальної групи за модифікованою версією методики “Психологічна культура” О.І. Моткова [7, 211 – 214] вказало на те, що відбулися істотні зміни у розвитку одинадцяти видів сили прагнень, які характеризують **мотиваційний компонент** їх психологічної культури, а також ступеня їх реалізації студентами в навчально-професійній діяльності у порівнянні з результатами до формувального впливу.

Відбулося підвищення показників високого (на 29 %) та середнього (на 27,2 %) рівнів розвитку прагнень студентів і відповідне зменшення показників псевдовисокого (на – 3,8 %) і низького (на – 52,4 %) рівнів. При цьому різниця між показниками сили і ступенем розвитку прагнень експериментальної групи не перевищують значення 0,85 (найбільша різниця відповідних рівневих балів між шкалами А і Б) у 81,3 % студентів, що говорить про гармонійне співвідношення розвитку сили і реалізації прагнень.

Результати контрольної групи студентів характеризуються зростанням в основному лише сили окремих видів прагнень і збереженням кількісних позицій ступеня реалізації зазначених прагнень, що спричинило збільшення кількості студентів із дисгармонійним розвитком системи прагнень на 15 %.

Зміни у розвитку **характерологічного компоненту** психологічної культури експериментальної групи вказують на збільшення кількості студентів, які переважно усвідомлюють і цінують любов до праці, наполегливість, акуратність, дисциплінованість, відчувають гностичні, праксичні та альтруїстичні емоції у навчанні та професійній діяльності на 32,8%. Тоді як у контрольній групі збільшення зовсім незначне – лише 2%.

Спостереження вказують на те, що студенти, які переважно відчувають гностичні, праксичні або альтруїстичні емоції у навчальній діяльності, краще засвоюють навчальний матеріал, характеризуються працелюбністю, дисциплінованістю, наполегливістю, акуратністю, а також вищим розвитком інших компонентів їх психологічної культури у порівнянні зі студентами, що відчувають емоції іншого змісту.

Зміни у **рефлексивному компоненті** психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання характеризуються тим, що після формувального впливу результати повторного психодіагностичного зрізу засвідчили збільшення кількості студентів з адекватно розвинутою самооцінкою в експериментальній групі з 19,5 % до

51,4 %. При цьому, 37,4 % студентів мають тенденцію до завищеної, або заниженої самооцінки. Лише 9,3 % та 1,9 % студентів після формувального впливу характеризуються, відповідно, завищеною та заниженою самооцінкою. Результати контрольної групи залишилися фактично без змін.

Розвиток **досвідного компонента** психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання засвідчили результати діагностики системи ціннісних орієнтацій за методикою М. Рокича після формувального експерименту. Відбулися певні зміни у системі ціннісних орієнтацій студентів: цінності особистісного розвитку обрали 32,7 % студентів експериментальної групи (початкові дані 23,4 %), тоді як у контрольній групі дана тенденція збільшилася лише на 5 %; гуманістичні цінності обрали 28 % студентів експериментальної групи (початкові дані 14 %), при цьому у контрольній групі зміни не відбулися; змінилася картина у виборі цінностей професійної самореалізації – в експериментальній групі їх обрали 23,4 % студентів (початкові дані 14 %), у контрольній групі кількість студентів збільшилася тільки 7 %; відбулося зменшення виборів індивідуалістичних цінностей студентами в експериментальній групі – 9,3 %, тоді як у контрольній групі даний показник збільшився на 9 %.

Також відбулися зміни щодо вибору двох цінностей, яким ми приділили особливу увагу відповідно до напрямку дослідження: *термінальна* цінність пізнання – можливість розширення своєї освіти, загальної культури, інтелектуального розвитку та *інструментальна* цінність освіченості – широта знань, висока загальна культура. Їх вибір у перших позиціях ієрархії збільшився з 18,7 % до 51,4 % в експериментальній групі, тоді як у контрольній групі збільшення відбулося з 17 % лише до 22 % студентів.

Розвиток **інтелектуального компонента** психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання ми розглядаємо з боку двох характеристик: розвитку просторового та технічного мислення; з іншого боку – розвитку інтелектуальних прагнень та відповідних цінностей. За період формувального експерименту відбулося приблизно однакове підвищення розвиненості мислення у студентів і контрольної, і експериментальної групи. Але зміни у системі ціннісних орієнтацій відбулися лише в останній. Ці студенти обрали цінності пізнання та освіченості на перші позиції ієрархії. Також у них відбулося підвищення рівня розвитку сили та ступеня реалізації інтелектуальних прагнень. За таких результатів ми можемо стверджувати, що відбулися позитивні зміни у розвитку інтелектуального компонента психоло-

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТУ З РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

гічної культури майбутніх вчителів трудового навчання експериментальної групи.

Також відбулися позитивні зміни у **психофізіологічному компоненті** психологічної культури студентів експериментальної групи. Результати спостереження та індивідуальної роботи засвідчили зростання інтересу у 56% студентів до можливості використання власних психофізіологічних особливостей у навчанні та професійній діяльності. Ітроспекцію своїх особливостей вони намагалися здійснювати фактично під час виконання кожної тренінгової вправи, після чого за допомогою керівника розробляли та реалізували нові варіанти поведінки та стилі діяльності, які були найбільш вдалимими у певних ситуаціях. Особливий інтерес та активність викликалися у студентів з яскраво вираженими темпераментними особливостями

51,4 % (у контрольній на 28,6 %). **Середнє значення ефективності** застосованих методів в експериментальній групі з урахуванням змін, що сталися у контрольній групі, є $\bar{\Delta} = 26,81$ %.

Таким чином, за рахунок формувального впливу відбулося збільшення кількості студентів з *високою психологічною культурою* на 33,7 % та одночасне зменшення кількості студентів з *елементарною психологічною культурою* на 39,4 % в експериментальній групі. Кількість студентів із *базовою психологічною культурою* у даній групі збільшилася на 5,7 %. Одночасно, результати останнього діагностичного зрізу у контрольній групі показали, що в ній також відбулося підвищення психологічної культури за час експерименту, проте воно є не досить суттєвим (табл. 1).

Таблиця 1

Показники розвитку психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання в експериментальній та контрольній групах

Психологічна культура	Контрольна група		Експериментальна група	
	На момент початку формуючого експерименту в експериментальній групі	На момент кінця формуючого експерименту в експериментальній групі	До формуючого експерименту	Після формуючого експерименту
Елементарна	47 %	31 %	50,6 %	11,2 %
Базова	45 %	59 %	42 %	47,7 %
Висока	8 %	10 %	7,4 %	41,1 %

холерика та меланхоліка. Інтерес та активність сангвініків і флегматиків найбільше проявлявся у ситуаціях, коли меланхоліки та холерики починали вдало застосовувати свої властивості у вправах і займали, таким чином, “виграшні позиції”. Це обумовлювало створення ціннісно-рефлексивно-творчої ситуації під час виконання тренінгу. У контрольній групі зміни відбулися лише 4,7 %.

Отже, результати кількісної обробки даних засвідчили значні зміни у розвитку компонентів психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання в експериментальній групі у порівнянні зі змінами у контрольній групі. Рівень розвитку **ціннісно-мотиваційного компонента** в експериментальній групі збільшився на 47,5 % (у контрольній на 12 %), **інтелектуального компонента** на 21 % (у контрольній групі зміни не відбулись), **рефлексивного компонента** на 40,5 % (у контрольній на 12 %), **емоційного компонента** на 31,1 % (у контрольній на 3,2 %), **комунікативного компонента** на 39 % (у контрольній на 13,8 %), **психофізіологічного компонента** на

На рис. 1. представлений приклад динаміки одного з індивідуальних профілів розвиненості компонентів психологічної культури студента експериментальної групи до і після формувального впливу. Як наочно показує діаграма, площа, яка позначає поле психологічної культури, є значно більшою після формувального експерименту, ніж контур, який мав цей профіль до його початку. У досліджуваної Ірини Л. відбулися істотні позитивні зміни в усіх компонентах психологічної культури. В цілому формувальний експеримент привів до вирівнювання контура індивідуального профілю розвитку компонентів психологічної культури Ірини Л., що свідчить про гармонізацію внутрішнього світу, поведінки, діяльності у навчанні та професійній діяльності студентки. За нашими критеріями можна стверджувати, що ця особистість на даний момент характеризується як майбутній вчитель трудового навчання з *високою психологічною культурою*.

Динаміка іншого індивідуального профілю розвиненості компонентів психологічної культури

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТУ З РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

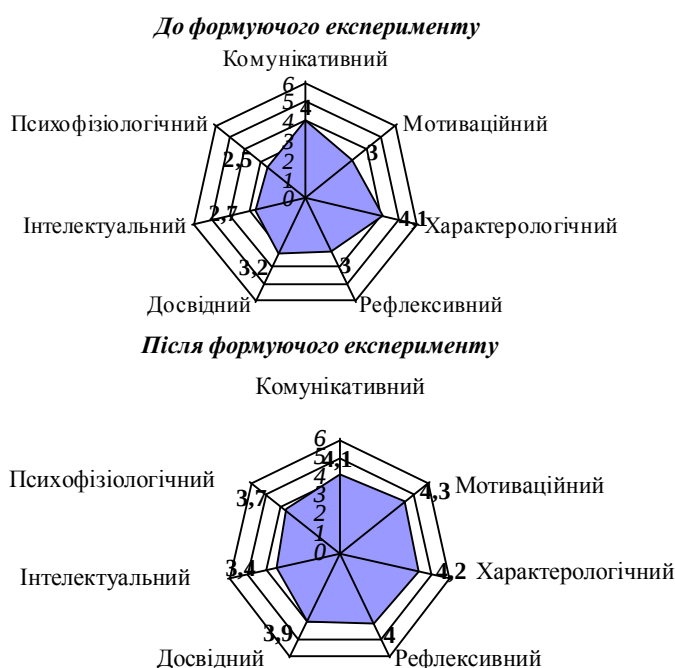

Рис. 1. Індивідуальні профілі розвиненості компонентів психологічної культури досліджуваної Ірини Л. до і після формуючого експерименту

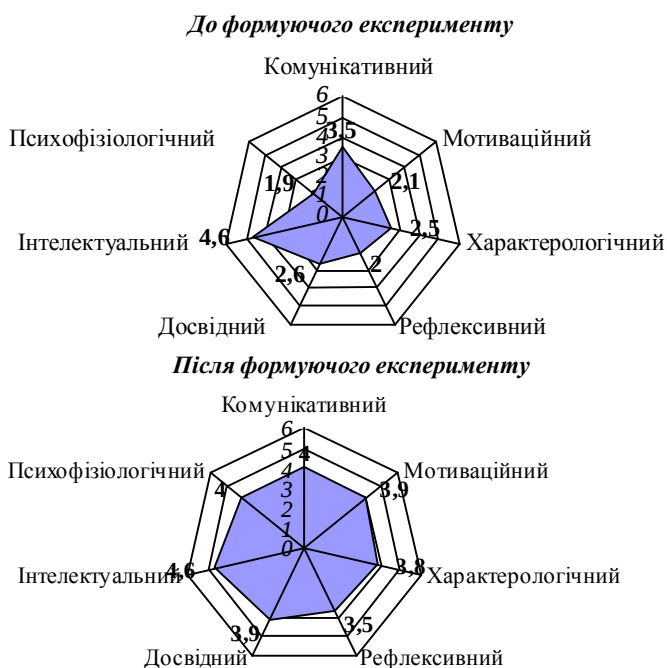

Рис. 2. Індивідуальні профілі розвиненості компонентів психологічної культури досліджуваного Сергія Ш. до і після формуючого експерименту

представлена на рис. 2. До формувального експерименту даний студент характеризувався як майбутній вчитель трудового навчання з низькою психологічною культурою. Вихідними високими показниками були розвинені інтелектуальний та

комунікативний компоненти, при цьому була відсутня мотиваційна, рефлексивна, емоційна, досвідна та психофізіологічна бази функціонування цих компонентів.

Після формувального впливу результати повторного психодіагностичного зрізу вказали на те, що відбулося значне зростання значення розвитку компонентів психологічної культури Сергія Ш., які до цього характеризувалися низькими показниками. На момент закінчення формувального експерименту Сергій Ш. мав спрямованість на справу, віддавав перевагу цінностям пізнання та освіченості, характеризувався високими рівнями сили та реалізації системи прагнень. Відбулися позитивні зміни у розвитку самооцінки досліджуваного із завищеного до адекватного рівня. Такі зрушення у розвитку даних показників засвідчили розвиток відповідних компонентів психологічної культури цього майбутнього вчителя трудового навчання, що свідчить про високу психологічну культуру його особистості.

Висновки. Таким чином, результатом формувального експерименту стали істотні позитивні зміни у розвитку компонентів психологічної культури майбутніх учителів трудового навчання і розвитку їх психологічної культури як такої.

Слід зазначити, що динаміка, хоч і незначна, але також спостерігається у досліджуваних нами показниках і в контрольній групі. Це дозволяє зробити висновки, що процес розвитку психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання відбувається і природним, спонтанним шляхом в умовах навчання у вищому навчальному педагогічному закладі. Однак психологічну культуру як умову успішної навчальної та професійної діяльності майбутніх вчителів трудового навчання, їх гармонійного особистісного функціонування та розвитку, можливо і необхідно цілеспрямовано розвивати.

Результати нашого дослідження надають інформацію про перспективи подальших розвідок у даному проблемному напрямку, як вивчення якісних змін особистісно-професійного розвитку студентів у контексті розвитку їх психологічної культури за умови зміни кваліфікації "Вчитель трудового навчання" на "Вчи-

КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

тель технології”, а також поглибленого дослідження і вивчення психологічних механізмів розвитку психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання.

1. Березіна О.Я. Психологічна культура вчителя як умова підвищення педагогічної майстерності // Початкова школа. – 1991. – №2. – С. 11 – 15.

2. Видра О.Г. Дослідження структурних елементів психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання // Наукові записки Інституту психології імені Г.С. Костюка АПН України / За ред. академіка С.Д. Максименка. – К.: 2005. – Вип. 26, в 5-х томах. Том 5. – С 10 – 15.

3. Видра О.Г. Експериментальне вивчення розвиненості психологічної культури майбутніх вчителів трудового навчання // Молодь і ринок. – 2007. – №3 – 4 (26 – 27). – С. 63 – 69.

4. Войтко В.І. Про психологічну культуру вчителя. – К.: “Знання”, 1974. – 47 с.

5. Педагогічна майстерність. Підручник / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища шк., 1997. – 397 с.

6. Психологія праці та професійної підготовки особистості: Навчальний посібник / За ред. П.С. Перепелиці, В.В. Рибалки. – Хмельницький: ТУП, 2001. – 330 с.

7. Розвиток психологічної культури учнівської молоді в системі неперервної професійної освіти: Навчально-методичний посібник / За ред. В.В. Рибалки, кол. авторів: Г.О. Балл, М.В. Бастун, О.Г. Видра, Н.І. Волошко, Л.М. Гридковець, Р.С. Гуревич, О.М. Ігнатів, А.М. Коломісць, Д.Ф. Крюкова, О.П. Ляц, В.Є. Місрян, В.І. Панченко, П.С. Перепелиця, В.В. Рибалка, З.Л. Становських, С.К. Шандрук. – К.: ІПППО АПН України, 2005. – 298 с.

8. Чепелева Н.В. Психологічна культура майбутнього вчителя. – К.: Т-во “Знання” УРСР, 1989. – 32 с.

Лариса Ковальчук, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри загальної і соціальної педагогіки
Львівського національного університету
імені Івана Франка

КУЛЬТУРА ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Важливим напрямом професійно-педагогічної підготовки є формування культури професійного мислення як складової педагогічної культури майбутнього вчителя. У статті з’ясовано сутність і взаємовідношення ключових понять: “культура”, “педагогічна культура”, “культура професійного мислення” та ін. Розглянуто організаційно-методичні аспекти формування культури професійного мислення майбутнього вчителя хімії в процесі вивчення педагогічних дисциплін у класичному університеті.

Постановка проблеми. В умовах глибоких соціокультурних, політичних та економічних зрушень, реформування системи освіти України відповідно до потреб інтеграції у світовий освітній простір, практичного приєднання до Болонського процесу особливої значущості набуває особистісний розвиток студентів, пошук ефективних шляхів поліпшення їхньої професійно-педагогічної підготовки. У “Національній доктрині розвитку освіти України в XXI столітті”, законах України “Про освіту” і “Про вищу освіту” та інших державних документах і законодавчих актах акцентовано на тому, що пріоритетними напрямками розвитку педагогічної освіти є її особистісна оріє-

нтація, формування вчителя як професіонала, його активної професійної позиції, забезпечення педагогічних умов для професійного становлення й самореалізації. Розв’язанню цих важливих для сьогодення завдань, на нашу думку, сприятиме забезпечення у вищих навчальних закладах педагогічних умов для ефективного формування культури професійного мислення як складової педагогічної культури майбутнього вчителя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Для з’ясування організаційно-методичних аспектів формування культури професійного мислення майбутнього педагога у процесі вивчення педагогічних дисциплін цінним є аналіз наукових